Dit project is mede mogelijk gemaakt door:

Waterschap Brabantse Delta

Provincie Noord-Brabant

gemeente Alphen Chaam

staatsbosbeheer

Agentschap voor Natuur en Bos

Natuurmonumenten

Strijbeekse Heide - Elsakker en - Chaamse Beek

Landschap zonder grenzen

naar buiten®

Landschap zonder grenzen

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en het Agentschap voor Natuur en Bos (B) heten u welkom in de prachtige omgeving van de Strijbeekse Heide en Elsakker (B) gelegen in het dal van de Chaamse Beek.

Strijbeekse Heide

De Strijbeekse Heide ligt tussen de Strijbeekse- en de Chaamse Beek, tegen de Belgische grens. Het gebied ligt op hogere zandgronden. Rond 1900 bestond de Strijbeekse Heide nog uit natte en droge heide met daarin gelegen vennen, natte laagten en enkele vrijstaande naaldbomen (vliegdennen). In de eerste helft van de twintigste eeuw veranderde het landschap sterk. Grote delen heide werden namelijk ontgonnen voor landbouw en bosaanleg. Staatsbosbeheer speelde bij deze bosaanleg vanaf 1932 een grote rol. Er werden veel greppels en sloten gegraven voor een snelle afwatering. Aangeplante naaldbomen konden zich hierdoor beter ontwikkelen. Het hout diende voor o.a. het stutten van mijngangen in Zuid- Limburg. Vanaf 2005 voert Staatsbosbeheer herstelwerkzaamheden uit. Naaldbomen worden gekapt en de rijke toplaag/humuslaag wordt verwijderd. Door middel van runder- en schapen-begrazing wordt het gebied open gehouden en krijgt de heide kans zich te herstellen.

Chaamse Beek

Het Chaamse Beekdal is een typisch beekdallandschap. Op de hogere zandgronden trof men de eerste middeleeuwse bewoning en ontginning van het landschap aan. Hoe dichterbij de Chaamse Beek, hoe natter. Dit komt door regenwater wat van hoog naar laag door het landschap stroomt. Ook is er plaatselijk een kweldruk aanwezig, dit wil zeggen dat het grondwater naar boven komt. Natuurmonumenten beheert de Chaamse Beek als kleinschalig landschap, opgebouwd uit weilandjes, akkers, houtwallen en kleine bosjes.

Routes

Smokkelroute
- Paaltjes met het smokkelaarpictogram
- Lengte: ± 8 km
- Duur: ± 1,5 - 2,5 uur
- Parkeren: bij pannenkoekenboerderij Het Smokkelaartje, Parkeerplaats Elsakker of Parkeerplaats Staatsbosbeheer aan de Goudbergseweg

Elsakkerroute
- Paaltjes met gele pictogrammen
- Lengte: ± 3 km
- Duur: ± 1 uur
- Parkeren: parkeerplaats Elsakker

Chaamse Beekroute
- Paaltjes met rode pictogrammen
- Lengte: ± 4 km
- Duur: ± 1.30 uur
- Parkeren: Staatsbosbeheer parkeerplaats aan de Goudbergse- en Strijbeekseweg of bij pannenkoekenboerderij Het Smokkelaartje

Route Strijbeekse Heide
- Paaltjes met blauwe pictogrammen
- Lengte: ± 4,5 km
- Duur: ± 1.30 uur
- Parkeren: Staatsbosbeheer parkeerplaats aan de Goudbergse- en Strijbeekseweg of bij pannenkoekenboerderij Het Smokkelaartje

Ruiterroute
- Paaltjes met het ruiterpictogram
- Lengte: ± 8 km
  Geschikt voor ruiters en aanspanningen. Aanspanningen en ruiters kunnen hun paarden uitspannen en zelf ontspannen bij pannenkoekenboerderij Het Smokkelaartje

BREDA
STRIJBEEKSEWEG
HEISTRAAT
RONDVEN
STRIJBEEKSE HEIDE
LANGVEN
ERIKAWEG
CHAAMSE BEEK
Strijbeek
GOUDBERGSEWEG
OUDE BREDASEBAAN
GOUDBERGVEN
PANNEKOEKENBOERDERIJ HET SMOKKELAARTJE
ZWARTE GOOR
MARK
ELSAKKER
MEERLESE WEG
CHAAMSEWEG
MEERLE
Smokkelroute 8 km
Elsakkerroute 3 km
Chaamse Beekroute 4 km
Strijbeekse Heideroute 4,5 km
Ruiterroute 8 km
Parkeerplaats
Informatiepaneel
Aangeboden door Falk

Elsakker

Het natuurgebied “den Elsakker” dankt zijn naam aan de voormalige rentmeester Wouter van Elsacker, beheerder van dit gebied (rond 1588). Nadat het gebied in de loop der eeuwen verschillende eigenaars heeft gehad, kwamen er rond 1960 plannen om het gebied te verkavelen voor de bouw van woningen. Deze plannen zijn echter niet doorgevoerd. Begin jaren 80 is het gebied aangekocht door Waters en Bossen (later agentschap voor Natuur en Bos). Het gebied is zeer divers opgebouwd. Naast de aangeplante naaldbomen kom je ook heidevelden, vennen, bloemrijke graslanden en gagelstruwelen tegen. Langs de Strijbeekse beek, waar de terreinomstandigheden natter zijn, staat voornamelijk elzenbroekbos.

Het landschap door de jaren heen

Rond 1800 bestond het landschap voornamelijk uit heide. Centraal in het gebied was er al een beperkte hoeveelheid bos aanwezig. Dit was ook het geval langs de Strijbeekse loop. Op de grensstreek van Meerle en Chaam lagen gemeenschappelijke weiden (de Grazen).

Rond 1900 werden grote delen van de heide in percelen opgedeeld, vervolgens ontgonnen om plaats te maken voor bosaanleg en landbouw.

Omstreeks 1950 bestond het landschap voornamelijk uit aangelegd bos met her en der verspreid nog enkele heideveldjes en graslanden. Het landschap is sindsdien niet veel meer veranderd.

Bijzondere flora

In de bossen komt men voornamelijk grove den, ruwe berk en zomereik tegen. De struiken in dit gebied zijn sporkehout en lijsterbes. Grassoorten die je tijdens het wandelen tegenkomt zijn bochtige smele en pijpenstrootje. Andere soorten zijn rankende helmbloem, stekelvaren, vingerhoedskruid en wilde kamperfoelie. Op de hogere heidevelden kom je struikheide tegen en op de lagere natte delen groeit de dopheide, moeraswolfsklauw en kleine zonnedauw. Ook veenbes en klokjesgentiaan komen verspreid in het gebied voor. De bloemrijke graslanden die je al wandelend passeert, zijn in het voorjaar wit gekleurd door de bloeiende pinksterbloemen. Verder zie je kruipende boterbloem, echte koekoeksbloem, kale jonker en gagelstruwelen. Wist je dat gagel vroeger gebruikt werd om bier te brouwen? Het is later vervangen door hop.

ZONNEDAUW

Bijzondere fauna

De zoogdieren die kenmerkend zijn voor het beekdal zijn de ree, haas, vos en eekhoorn. Maar ook zie je veel soorten roofvogels, zoals buizerd, havik, torenvalk, bos- en ransuil. Ook vinden we er de gekraagde roodstaart en bonte vliegenvanger.
De bewoners van de open plekken zijn de nachtzwaluw, boompieper en houtsnip. In de aanwezige vennen en laagtes komen amfibieën als poel- en bastaardkikker, gewone pad, vinpoot- en Alpenwatersalamander voor. Op de zandpaden laat de levendbarende hagedis zich regelmatig bewonderen. Het beekdal is ook zeer rijk aan insecten. Dagvlinders zoals groentje, bont dikkopje hebben hier samen met libellen zoals venwitsnuit en koraaljuffer hun leefgebied. Tijdens het wandelen kun je heidesabelsprinkhanen, maar ook bosmieren met hun metershoge nesten tegenkomen.

Smokkelgeschiedenis

Het landschap zonder grenzen kent een rijke natuurhistorie. De grensstreek van Nederland en België is bekend om een grote smokkelgeschiedenis'. Vroeger was het niet gemakkelijk om goederen en personen over de grens te vervoeren. Er was flink wat geld voor nodig. Dankzij allerlei verdragen is vrij verkeer tegenwoordig mogelijk. Helaas zijn er vroeger veel slachtoffers gevallen als gevolg van smokkelen.

©2012 Staatsbosbeheer auteursrechten voorbehouden
Tekst: Staatsbosbeheer | Vormgeving: Chris Pollen |
Fotografie: Staatsbosbeheer & Chris Pollen

Het Smokkelaartje

Dé pannenkoekenboerderij van Brabant Het Smokkelaartje ligt in het midden van dit prachtige natuurgebied. Een uitgelezen locatie voor wandelaars, fietsers, ruiters en andere recreanten om wat te drinken en/of te eten in een schitterend gerenoveerde boerderij uit 1936. Het 200m2 grote terras biedt veel ruimte en een fraai uitzicht op de omliggende natuur. Voor meer informatie: scan de QR-code of kijk op www.hetsmokkelaartje.nl

Goudbergseweg 8, 4856AD Strijbeek, tel. 076 - 5611215

Informatie

- Staatsbosbeheer West Brabant,
  "de Grote Hoeve van Bouvigne",
  Bouvignelaan 35, 4836 AA Breda, Nederland
  Tel. +31 (0)76-5646640
  www.staatsbosbeheer.nl
- Agentschap voor Natuur en Bos
  Regio "Turnhoutse Kempen"
  Parklaan 49, Bus 1, 2300 Turnhout
  Tel. +32 (0)14-639363
  www.natuurenbos.be
- Natuurmonumenten
  Postbus 9955, 1243 ZS 's-Graveland
  Tel. +31 (0)35 - 655 99 11
  www.natuurmonumenten.nl